

מתשובה לתשובה

תניא אגרת התשובה | פרק ח

רחמים מעוררים רחמים

כאשר אדם מתבונן ממושכות בחטאיו ובמשמעותם, ומרחם בכל ליבו על נפשו שירדה אל החטא, רחמיו מעוררים את ה' לרחם עליו ולהשיעו מן החטא.

רחמיו של ה' מוזכרים בכתובים בשלוש עשרה מידות של רחמים שגילה ה' למשה לאחר חטא העגל, ומקורם ברצון ה' שקדם להתהוות העולם. לקיום העולם יש מערכת חוקים, ולפיה החטא דבק בחוטא עד יום הדין. אולם רחמיו של ה' והאפשרות לחזור בתשובה מגיעים מהשורש של קיום העולם, מהרצון העליון שקדם לבריאה, והם מאפשרים לאדם להתנקות מן העבירה שעבר ולהשתחרר מן האחיזה של כוחות הטומאה באישיותו. לחזור ולחבר עצמו אל השורש, אל ה', מבלי שהעוונות יפרידו ויחצצו ביניהם. זוהי משמעות המידה האחרונה, "זנקה": ה' מנקה את נפשות השבים בתשובה מן החטא שעוטף אותם כלבוש מלוכלך, ומפריד אותם ממנו.

כך רחמי האדם על נשמתו ועל השכינה מעוררים רחמים עליונים שמשלימים את תהליך התשובה התתאה - ההיטהרות מן החטא.

וְהִנֵּה, אַחֲרֵי הַעֲמֻקַּת הַדַּעַת בְּכֹל הַנִּזְכָּר לְעֵיל,

יִכָּל לְבַקֵּשׁ בְּאֵמַת, מֵעֲמֻקָּא דְלִבָּא [מעומק הלב] "כְּרַב רַחֲמֵיךָ מַחַה פְּשָׁעֵי וְגו'",

כִּי אֲזִי תִקְבַּע בְּלִבּוֹ בְּאֵמַת גְּדֹל הַרְחֲמָנוּת עַל בְּחִינַת אֱלֻקוֹת שְׁבִנְפִשׁוֹ וְשִׁלְמַעְלָה, כְּנִזְכָּר לְעֵיל.

וּבִזְהָ - יַעֲוֹרֵר רַחֲמֵים הָעֲלִיּוֹנִים מִי"ג מְדוֹת הַרְחֲמֵים

הַנְּמֻשְׁכוֹת מִרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן בְּרוֹךְ-הוּא...

ולכן הי"ג מדות הרחמים מנקים כל הפגמים, וכמו שכתוב: "נשא עון ופשע
... ונקה..."

וכן ממש למטה בנפש האלקית שבאדם, שוב אין עונותיכם מבדילים,
וכמו שכתוב "ונקה" – "מנקה הוא לשבים",
לרחץ ולנקות נפשם מלבושים היצואים...

כמו שכתוב בגמרא "מלפפתו" [וכל העובר עבירה אחת בעולם הזה מלפפתו והולכת לפניו ליום
הדין, סוטה, ג' ע"ב] וכו'".

לשוב אל האחדות

השלמת תהליך התשובה התתאה מרוממת את האדם אל התשובה העליונה יותר, תשובה עילאה.
כאן האדם אינו חוזר למדרגתו קודם החטא, אלא למדרגתו קודם ירידת נפשו האלוקית לעולם,
כאשר עוד הייתה מאוחדת עם ה'. אם אמרנו שירידת הנשמה אל הגוף דומה לניפוח, הרי שהתשובה
העילאה מחזירה את האוויר למצב שבו הוא היה כשעוד היה בריאותו של המנפח.

איך אפשר לחזור אל האחדות הנפלאה הזאת? באמצעות לימוד התורה מתוך אהבת ה' ויראתו.
כאשר אדם לומד במוחו ובפיו את החכמה האלוקית, מחשבותיו הן מחשבות אלוקיות ודבר ה' יוצא
מתוך גרונו. וכאשר הלימוד הזה נעשה מתוך יראת ה' ואהבתו, הנשמה מתאחדת עם ה' ודבקה בו
כשם שהייתה דבוקה בו טרם ירדה לעולם.

הדבקות בה' בלימוד תורה אינה שמורה רק לבעלי תשובה, וגם אדם שלא חטא מעולם יכול לדבוק
כך בה'. ואם כן, נראה כאילו אין קשר הכרחי בין שתי המדרגות של התשובה, בין ההתנקות מן החטא
לדבקות בה'. אלא ש"במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד". התנועה
של החזרה אל ה' שיש בתשובה התתאה מעצימה את הדבקות בה' שבאה לאחריה, וכמו נותנת לה
תנופה ממרחק רב יותר. שלבי ההתנקות מהחטא, הרחמים ושברון הלב, ושפע הרחמים האלוקיים
שהאדם מקבל נוסכים בו כוח והתחדשות לדבוק בה' בכל נפשו ומאודו בלימוד התורה.

ויאחר שרוח עברה ותטהרם,

אזי תוכל נפשם לשוב עד הוי"ה ברוך הוא ממש,

ולעלות מעלה מעלה למקורה, ולדבקה בו יתברך ביוחד נפלא,

כמו שהיתה מיחדת בו יתברך בתכלית היחוד, בטרם שנפחה ברוח פיו
יתברך לירד למטה ולהתלבש בגוף האדם

וכמו על-דרך משל, באדם הנופח ברוח פיו, בטרם שיוצא הרוח מפיו –
הוא מיחד בנפשו).

וְזוֹ הִיא תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

וְהִנֵּה, בְּחִינַת יְחִוּד זֶה וּתְשׁוּבָה זֶה, הִיא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה עֲלֵאָה שְׁלֵאֲחֵר
תְּשׁוּבָה תַּתְּאָה,

וְכֵמוֹ שְׁפָתוֹב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ בְּרַעֲיָא מְהִימְנָא פְּרִשְׁתַּנְשָׂא,

דְּתְשׁוּבָה עֲלֵאָה הִיא, דִּיתַעֲסַק בְּאוּרֵיתָא בְּדַחֲלוֹ וּדְחִימוֹ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ-
הוּא [שתשובה עילאה היא שיעסוק בתורה מתוך יראת ה' ואהבת ה'] [כ"ו]

(וּמַעֲלַת בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה עַל צְדִיקִים גְּמוּדִים בְּזֵה הִיא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּזֵהר
הַקְּדוּשׁ פְּרִשְׁתַּנְשָׂא חַיֵּי שְׂרָה,

דְּאִינוּן מְשַׁכְּבֵי עֲלֵיהּ בְּרַעֲוֵתָא דְּלִבָּא יְתִיד וּבְחִילָא סְגִי לְאַתְקַרְבָּא לְמַלְכָּא
[שהם מושכים עליהם ביתר רצון הלב ובכוח גדול להתקרב למלך] [כ"ו].

שאלות לסיכום ולחזרה:

1. מה משלים את התהליך של התעוררות האדם ברחמים על נפשו האלוקית?
2. לאן שבים בתשובה העילאה?
3. מה ההבדל בין דבקות בה' של מי שלא חטא לבין דבקות בה' של מי שחטא וחזר בתשובה?